

det eneste saliggørende, det, hvoraf Fremtidens hele Udvikling afhang, kunde man ikke uden videre paa Forhaand skyde Tanken derom bort. Jeg fandt, selv om jeg ikke troede paa, at det vilde gaa, at det var rigtigt at faa gjort et Forsøg og et Forsøg under saa gode og gunstige Omstændigheder som muligt. Jeg mente ganske vist, at hvis Forsøget viste sig at lykkes, maatte det for mit Vedkommende og rimeligvis for mange med mig i høj Grad rokke vor tidligere Opfattelse, i høj Grad bringe os paa den Tanke, at det dog nok var muligt, at der var noget i den Retning alligevel, og at det var rigtigt at fortsætte med disse Forsøg og bestræbe os for at vinde fuld Erfaring. Paa den anden Side tænkte jeg mig i min Uskyldighed, at hvis det viste sig, at et saadant Forsøg, sat i Værk under de bedste Vilkaar, totalt mislykkedes, endte som fuldstændig Fiasko, maatte der være statueret et saadant Eksempel paa denne Teoris Levedygtighed, at man fra deres Side, som havde fremsat og holdt paa Rigtigheden af disse Teorier, saa nogenlunde kom til Erkendelse af, at det var umodne Tanker, der ikke havde noget Medhold i det virkelig praktiske Liv. Jeg beklager meget, at den højtærede Minister ikke har fundet det rigtigt at gaa ind paa at yde sin Medvirkning til, at et saadant Forsøg blev anstillet. Jeg maa imidlertid sige, at har den højtærede Minister i saa Henseende skuffet mig, er jeg bleven endnu langt mere slukøret ved at høre de to ærede socialdemokratiske Talere udtale sig. Det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 2den Valgkreds (K. M. Klausen) udtalte, at man havde været saa urimelig at forlange af ham, at han skulde skaffe Penge til at sætte Sagen i Gang. Det er en fuldstændig Misforstaaelse. Der er slet ikke blevet forlangt af det ærede Medlem, at han skulde skaffe Penge. Det kunde ikke falde nogen ind. Det, som var henstillet til det ærede Medlem, naar Talen var om at faa dette Forsøg sat i Værk, var, at han gennem de socialdemokratiske Fagforeninger skulde skaffe den Støtte i Form af et Depositum eller paa anden Maade, som kunde være nødvendig. Vi, der gjorde denne Henstilling — en Henstilling, som jeg maa sige, han da, ligesom her i Tinget, tilbageviste — gik nemlig ud fra, at naar man fra hans Partis Side hævdede den Lære om Fællesdrift, stadig søgte at agitere paa den, at vinde Proselyter ved at fremstille denne Lære som det eneste rigtige, laa det saa meget nærmere for dette Parti at vise sin Tro af sine Gerninger, at belægge sin Tro med

Mønt. Jeg fandt, at der kunde være saa meget mere Anledning til at stille en saadan Opfordring og saa meget mere Anledning til at vente Opfordringen imødekommet og modtaget med Venlighed, som vi her i Landet og i vor Levetid have haft et ganske lignende Tilfælde, i hvilket man fra en bestemt Side fremsatte Teorier og Tanker om, hvorledes vort Landbrug skulde udvikle sig og viste Troen i sine Gerninger, belagde sin Tro med Mønt. Man førte Forsøget ud i Livet og godtgjorde, at Teorien var rigtig, at det netop var ad den Vej, Landbruget i alt Fald for en Tid skulde hjælpes fremad. Jeg sigter til Andelsbevægelsen. Da den begyndte, blev den modtaget med Tvivl og Mistro fra mange Sider og ikke mindst inden for selve Landbruget, men efterhaanden blev der slaaet til Lyd for den, og de Folk, der førte den fremad, skaffede sig ved egne forenede Kræfter, ved egen Fælleskredit, ved Laan paa fælles Ansvar i deres egne Pengeinstitutter, Lejlighed til i Gerningen at vise, at Teorien var rigtig, og at der ud af denne Andelsbevægelse i Praksis kunde komme noget godt, noget, som har vist sig at være i Stand til at bære vort Landbrug hen over en Række meget slette Konjukturer. Det forekommer mig derfor, at det var en ganske naturlig Ting, og er fremdeles en ganske naturlig Ting, at naar det socialdemokratiske Parti vil gøre gældende, at Fællesdrift i Landbruget er det eneste rigtige, man da siger til det: Bevis Troen af Gerningerne, belæg Troen med Mønt. Andet er der ikke sagt til det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 2den Valgkreds (Klausen).

Harde det ærede Medlem villet, er der ikke Tvivl om, at selv om Ministeren ikke vilde overlade et Areal af 120 Tdr. Land til en saadan Forening, vilde han med Fornøjelse have solgt dette Areal til en saadan Forening, saa Forsøget kunde være gjort under Foreningens egen Ledelse og saaledes, at Foreningen selv eller det Parti, der fournerede Foreningen med Penge, selv kunde være i Stand til at vrage og udvælge de Familier, der skulde gøre Forsøget. Imidlertid det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 2den Valgkreds viste det fra sig. Dette har jeg ikke kunnet forstaaet tidligere, men det ærede Medlem for Kjøbenhavns 13de Valgkreds (Meyer) har fuldstændig klaret denne Gaade for mig. Det er nemlig aabenbart, at det ærede Medlem ikke selv tror paa denne Teori. Deri ligger det. De Herrer fra den Side ere ganske enige med os andre i, at hvis et saadant